

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav germánských studií

Mgr. Štěpán Zbytovský, Ph.D.

Ústav germánských studií

Filozofická fakulta

Univerzita Karlova v Praze

Náměstí Jana Palacha 2

11638 Praha 1

V Praze, 13.6.2011

Posudek k bakalářské práci

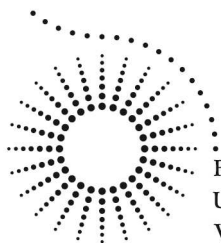
Kristýna AUDIOVÁ: Tschechen und Deutsche in Aussig an der Elbe im 20. Jahrhundert.

Geschichte und historiographische Reflexion. Praha, ÚGS FF UK, 2011, 72 s.

V souladu se zadáním autorka v úvodu své obsáhlé bakalářské práce určuje její dvojí předmět: v první části si klade za cíl shrnout dějiny německého obyvatelstva Ústí nad Labem (Aussig an der Elbe) a jeho vztahů k Čechům v celé šíři sociálních a kulturních souvislostí, ve druhé hodlá představit současnou reflexi německo-českého soužití v městě a jeho okolí. V realizaci práce jsou naplněny oba cíle, ovšem je třeba říci, že různou měrou: první části jsou věnovány první čtyři kapitoly (str. 8-54), druhé části kapitola pátá (str. 55-66).

V chronologickém členění jsou funkčně rozčleněny a postupně představeny sociální a kulturní dějiny ústeckých Němců. První oddíl je věnován počátkům německého osídlení v Čechách v několika vlnách (od kolonizace, zakládání klášterů a královských měst za Přemyslovců po 17. století) a souhrnnému přehledu historie Němců v Ústí do konce 19. století (založení města za Přemysla Otakara II., doba husitská, nástup Habsburků, rekatolizace, války a reformy 18. století, počátky a rozmach průmyslu v 19. století). Nejen zde autorka zasazuje dějiny města do kontextu dějin českých zemí.

Druhá kapitola oprávněně počíná vlastní výklad rokem 1848, který je označen za hlavní mezník v rozvoji německo-českého národního střetávání. Platí to i pro Ústí, jak dokládá shromáždění na podporu velkoněmeckého řešení v červnu 1848 (nicméně: jaké bylo

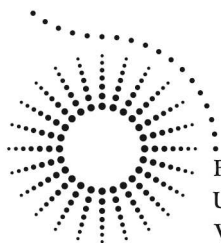

Ústav germánských studií

přesné datum tohoto shromáždění?), podobně jako účast ústeckých Němců na oslavách 100. výročí narození Friedricha Schillera 1859. Plasticky je znázorněn lokální dopad obecného nárůstu napětí mezi Němci a Čechy, střety tělocvičných spolků, vzestup národovectví či antisemitismu. Autorka přitom čerpá zejména ze dvou monografií o dějinách města (Umlauft 1995 a Kaiser/Kaiserová 1995), jež vhodně doplňuje dalšími zdroji. Líčení vývoje sociální a národnostní skladby obyvatelstva se opírá zejména o práci Alfreda Bohmanna (1955). Zde se ukazuje, že autorka by mohla se svými zdroji pracovat poněkud kritičtěji – pokusit se nacházet rozdíly v líčení či hodnocení událostí v různých pracích či například uvést Bohmanna jako publicistu, jehož objektivita je vzhledem k někdejšímu členství v NSDAP a SS přinejmenším problematická. Některé otázky nechává autorka nezodpovězené: např. jaký program alespoň přibližně měl spolek *Česká beseda* (zal. 1874) a od ní posléze oddělený *Netopýr*? Poučný je přehled německých časopisů, spolků, podniků a školství do roku 1918.

Přibližně stejný prostor je věnován ve třetí kapitole době meziválečné. Zde se ke slovu více dostává kulturní život města – knihovny, divadla, vlastivědné spolky, kinematografy. Politické dějiny jsou pojednány s hlavním zřetelem k počátkům Československé republiky a k předmnichovskému vývoji cca. od roku 1935. K práci s literaturou a prameny je zde nutno podotknout, že mnohé pasáže se opírají pouze o jeden zdroj (nejčastěji Kaiser/Kaiserová 1995); je škoda, že archivní materiály, jež autorka studovala, nebyly využity intenzivněji – místo citací či krátkých komentářů je zpravidla pouze odkázáno na jejich výskyt v městském archivu s příslušným inventárním číslem.

V logickém celku pojednává čtvrtá kapitola podrobně druhou světovou válku a zejména vyhnání a odsun Němců – aniž by ovšem byla postulována nevyhnutelná kauzální souvislost. Zde se ukazuje rozdílný zájem různých publicistů a badatelů, který by mohl být výrazněji komentován (např. rozdíly v odhadech obětí odsunu u Bohmanna, Umlaufa a dalších, str. 49). Autorka však neopomíjí rozebrat rozdílné názvosloví v popisu dějinných událostí let 1945-7 (odsun vs. Austreibung etc.). Otázkou k obhajobě práce může být, jaký byl

Ústav germánských studií

vývoj kulturního života a jeho institucí v tomto období – nakolik k tomuto tématu existují relevantní historické práce.

Kapitola pátá představuje dosavadní reflexi německo-českého soužití po roce 1989. Přes značné prohloubení, jež tato část doznala v poslední fázi realizace bakalářské práce, je možno právě zde vidět největší možnosti pro případné rozpracování tématu v magisterské práci. Pregnantně je zhodnocen rozdíl mezi historiografickou reflexí v době před rokem 1989 (příklad: Provazník 1985) a poté. Představena je činnost univerzitních pracovišť – Ústavu slovansko-germánských studií, Katedry historie a Katedry germanistiky UJEP –, jakož i Společnosti pro dějiny Němců v Čechách (včetně odkazu na spojitost s někdejšími Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen) a zejména Collegia Bohemica a jeho projektů. Jasně je poukázáno na až udivující množství pořádaných akcí kulturních a vědeckých, jež ke zpracování namnoze bolestných dějin přispívají. Místy výklad sklouzává k pouhému výčtu, detailněji je představen projekt rozsáhlé expozice k dějinám českých Němců. Zřetelně se ukazuje, že intenzita práce s historickou pamětí závisí na nasazení konkrétních aktérů i na poměrně příznivé koncentraci a spolupráci jednotlivých institucí.

Jazykově je bakalářská práce Kristýny Audiové na velmi dobré úrovni, o něco čtenější gramatické chyby se vyskytují v poslední kapitole, byť očividně jde většinou o přehlédnutí. Stylisticky se místy odchyluje od vědeckého textu ve snaze o čtivý výklad, někdy dle mého názoru až přehnané (např. „Wichtiger war aber das, was ein paar Sekunden später in der Stadt begann.“- str. 48). K technickým náležitostem práce nemám výtek.

Přes uvedené jednotlivé výtky se jedná o práci splňující stanovený cíl, její hodnota spočívá především v informativním a nesmírně poučném souhrnu množství historických faktů a v poukazu, že i díky vědecké reflexi se historie Ústí se na rozdíl od jiných míst ČR stává živou součástí povědomí široké veřejnosti. Proto práci bez výhrad doporučuji k obhajobě.

Mgr. Štěpán Zbytovský, Ph.D.